

Literatura estrangera

DAVID CASTILLO

Ciutadana d'enlloc

Pensar diferent, mantenir el sentit comú com a única consigna, transformar la vivència en bellesa: aquestes serien algunes de les característiques de l'obra d'Hélène Cixous, a qui podríem associar a molts *ismes*, però per fer-li justícia és millor no col·locar-li més etiquetes. Un dels grans esdeveniments literaris de la temporada és la publicació de *La llengua m'és l'únic refugi*, un conjunt de textos autobiogràfics i dues entrevistes amb Cixous, en versió i edició a cura de Joana Masó, amb la col·laboració de Maria Oliver, Arnau Pons i Marta Segarra, que han traduït alguns dels textos.

Nascuda a Orà (Algèria) el 1937, Hélène Cixous és una filla de la diàspora jueva eterna, amb sang de les diferents branques perseguides a tot arreu. Precisament aquesta ciutadania nòmada, la identitat perseguida, és un dels vehicles per on transiten els singulars textos de *La llengua m'és l'únic refugi*. Ens parla d'una llengua canviant, pel destí, la procedència o les arrels familiars. A part d'aquesta identitat errant, Cixous s'ha convertit en una de les intel·lectuals franceses més importants de les tres últimes dècades del segle XX. És un referent, no exclusivament per la qualitat de la seva obra, sinó per haver sabut associar al pensament una manera d'observar la realitat des de l'angle no habitual, des de l'angle oposat als diferents tipus de poder: de gènere, polític i cultural. L'obra de Cixous altera la dominació simplement des de l'exposició. No li cal ni qüestionar-la. La tria de textos del

volum és d'una força i una delicadesa aclaparadores, comparable a Thomas Bernhard i Peter Handke, per citar dues figures de primera magnitud.

El primer text, *La meva algeriança*, és una obra mestra, paràgraf per paràgraf: "El meu pensament va néixer pensant que jo hauria pogut néixer en un altre lloc, en algun dels vint països on va aterrar un tros viu de la meua família materna que havia esclatat al camp de mines nazi". Des d'aquest inici fa un recorregut per la infantesa a la inclement Algèria colonial, plena de records dolços, però també de la retirada de la ciutadania dins d'una zona exclosa. El seu pare, metge, es obligat a abandonar la professió després d'haver servit l'exèrcit francès el 1939: "Em vaig trobar ben bé enlloc".

Entre records del període podem hi ha descripcions que mostren la seva categoria literària: "Àfrica del nord era un teatre àrid i perfumat, sal, gessamí, tarongines, on es representaven violentes obres de teatre. L'escena era la guerra, no es feia sinó canviar de guerra". O

quan fa referència a les llengües que sentia a casa saltant del francès a l'alemany, de l'espanyol a l'anglès, de l'àrab a l'hebreu. O quan descobreix els orígens berbers del cognom, que adopta literàriament després d'alguns dubtes: "El meu nom, el meu nas massa aguilenc, les meves prominències. Els meus trets excessius. *In extremis* vaig renunciar a renunciar a les meves marques.

D'allò que em vaig protegir, protegint el meu nom i el meu nas, era de la temptació de renegar".

Només amb aquest capítol ja tindriem un llibre de referència per visitar periòdicament, però el volum té moltes joies, que no podré tractar com es mereixen, com un diàleg que va escriure Cixous com a reacció a l'ascens de l'ultradretà Jörg Haider a Àustria. També destacaré *A Barcelona somiant Barcelona*, una breu història dels setges de la ciutat ("Cau. Deu vegades. És castigada, deportada, li tallen la llengua. Una vegada, l'any 1714, li tallen el cap i el trasplanten a Cervera, com més lluny millor del cos i dels centres nerviosos") amb aparicions estel·lars de Gaudí, Jean Genet i Tàpies. Un retrat d'amor cap a la ciutat en metamorfosi.

El feminisme i la sexualitat sorgeixen dels textos i al diàleg entre Cixous i el seu amic Jacques Derrida, tots dos nascuts a Algèria, que es va publicar al *Magazine Littéraire*. Derrida recorda els quaranta anys de relació i com el primer text de Cixous va arribar "com un meteorit al meu jardí". Entre els autors esmentats (Joyce, Poe, Husserl, Freud...) hi ha una referència a Montaigne, de qui Cixous havia extret una frase per exposar la misèria d'Algèria: "Copso el mal que estudio i l'inscriu en mi".

Sobre l'adscripció a la terra natal reitera: "No vaig perdre Algèria, perquè mai no la vaig tenir, ni ser". Aquest tast de Cixous hauria de ser l'aperitiu d'un banquet en pròxims llibres. *

Hélène Cixous

La llengua m'és l'únic refugi

Hélène Cixous
Traducció: Joana Masó
Leonard Muntaner
Palma, 2009
Preu: 14 euros
Pàgines: 128

1 2 3 4 5

BATIBULL

Esriptores de referència

Cixous no és un cas aïllat entre les novetats d'escriptores que ens han arribat les últimes setmanes. Els mateixos editors illencs de Leonard Muntaner presenten *Com vaig buidar la casa dels meus pares*, de la psicoanalista **Lydia Flem**. Flem burxa en els records dels pares després de la seva mort i l'experiència que van patir quan van estar presos als camps d'extermini. El llibre m'ha

Debra Adelaide escriu una guia domèstica per morir

recordat textos semblants de **Peter Handke** i **Paul Auster**, el primer, amb la mare; el segon, amb el pare.

La guerra també marca la novel·la *La dona del migdia* (Edicions 62), de **Julia Frank**, una jove narradora alemanya que ha estat comparada amb **Günter Grass** i que ens parla de la pèrdua d'una família a la Pomerània de finals de la Segona Guerra Mundial.

Procedent d'Austràlia, **Debra Adelaide** ens ofereix *Com dir adéu*. Amb el subtítol *Guia domèstica per morir* (Empúries), una novel·la sobre una malalta terminal des d'un corrosiu humor negre. Sense haver arribat als quaranta anys, la protagonista, escriptora de guies domèstiques modernes, s'entesta a deixar un manual de supervivència a les seves dues filles petites.

Per tancar aquest resum d'escriptores esmentaré *Una llaminadura* (Edicions 62), la primera novel·la de **Muriel Barbery** (Casablanca, 1969), amb els mateixos protagonistes i ubicació que la celebrada *L'elegància de l'eriqó*. Com a curiositat cal dir que *Una llaminadura* va guanyar el premi al millor llibre de literatura gastronòmica del Salon du Livre Gourmand. Bon profit!*